

Úrazy hlášené ČHS v letech 1998 - 2002

Údaje o úrazech pocházejí z hlášení evidovaných na ČHS. Ve většině případů nešlo o hlášení podle metodického doporučení (tak, jak je uvedeno na internetové stránce svazu), ale o formuláře pojišťoven, k některým z nich byl připojen stručný popis úrazu vlastními slovy. Někde chyběl popis mechanismu úrazu, jinde například datum úrazu, datum narození zraněného nebo jiné důležité informace.

Následující rozbor si proto nečiní nárok na úplnost a přesnost, je pouze snahou o zhodnocení dostupných informací.

První tabulka ukazuje počet úrazů v jednotlivých letech. Jde samozřejmě o počet nahlášených úrazů, který nemusí korelovat se skutečným počtem úrazů, které se staly. Nicméně lze říci, že počet hlášení se zvyšuje, v tomto směru je situace lepší než před několika lety, kdy se nehlásilo téměř nic. (Stav za rok 2002 ještě není definitivní.)

K tomuto zlepšení jistě přispěla i větší informovanost lezců o úrazovém pojištění, které je automaticky sjednáno pro každého, kdo se stane členem ČHS.

Rok	Počet úrazů	Smrt
1998	2	0
1999	5	0
2000	10	2
2001	20	6
2002	10	0
Celkem	47	8

Druhá tabulka - terén, na kterém došlo k úrazu:

Přesto, že v současné době roste spíše obliba umělých stěn a skal než hor, vyplývá z tabulky, že v horách došlo ke stejnému počtu úrazů jako na skalách (hory - 16, skály a pískovec dohromady 16). Nelze získat přesné informace o tom, kolik lidí lezlo v horách a kolik na skalách, ale zdá se, že by se neměla podceňovat preventivní opatření specifická pro lezení v horách - např. používání prsního úvazu (jak bude zmíněno dále).

Terén	Počet úrazů
umělá stěna	6
skály	7
pískovec	9
led	0
ledovec	1
hory	16
neurčeno	7

Třetí tabulka - větší počet zraněných mužů odpovídá faktu, že se horolezectví věnuje více mužů než žen.

Muži	41
Ženy	6

Čtvrtá tabulka - věkové rozložení

Ve věku do 40 let je rozložení rovnoměrné, po 40. roce počet úrazů klesá - nic překvapivého.

Věk	Počet
do 20 let	10
21 - 30	14
31 - 40	12
41 - 50	6
nad 50 let	3

neurčeno	2
----------	---

Pátá tabulka je nadepsaná slovem zkušenost, míněno je, zda jde o zkušeného lezce nebo naopak nováčka. Ve více než polovině případů nebyl tento údaj vůbec uveden. Tam, kde byl k dispozici, vycházelo více úrazů (11) mezi zkušenými než mezi nováčky (4). Zkušení lezci často podcení obtížnost výstupu (viz osobní faktory v závěru rozboru), mají dojem, že "s jejich zkušenostmi se jim nemůže nic stát", a pak snadno dojde k úrazu.

Zkušenost	Počet
pod 2 roky	4
2 - 7 let	3
nad 7 let	11
neurčeno	29

Šestá tabulka - rozdělení podle druhu úrazu je jen orientační, zaměřené na to, která část těla byla poraněna nejčastěji. Je logické, že došlo především k poraněním dolních končetin. Za zmínku ovšem stojí ne až tak malý počet poranění páteře (často s vážnými následky). V několika hlášeních postižený sám (nebo svědek) uvedl, že k poranění páteře by pravděpodobně nedošlo, kdyby použil prsní úvaz.

Druh zranění	Počet
polytrauma	3
zlomeniny obratlů	6
zlomeniny DK	12
jiná poranění DK	8
zlomeniny HK	4
jiná poranění HK	4
poranění hlavy	4
poranění hrudníku	2

Sedmá tabulka - v hlášeních se objevily i takové příčiny úrazu jako utonutí nebo popálení, nejčastěji však šlo o pád v důsledku uklouznutí nebo ulomení chytu.

Mechanismus úrazu	Počet
pád v důsledku uklouznutí	8
pád v důsledku ulomení chytu	7
pád v důsledku špatného došlápnutí	4
pád jiný	5
pád nezjištěný	15
zásah bleskem	1
zasypání lavinou	2
horská nemoc	1
utonutí	1
omrzliny	2
popálení	1

Osmá tabulka potřebuje podrobnější komentář. Zvlášť řádek "bez závady v jištění" by mohl být zavádějící, mohlo by se zdát, že se tak moc chyb v jištění nedělá. Tento řádek však zahrnuje také situace, kde se jištění neprovádí - např. sestup v nelezeckém terénu apod.

Opět se u většího počtu případů nepodařilo zjistit, jestli byla nějaká chyba v jištění.

Řádek "bez jištění" zahrnuje nejen např. lezení sólo, ale také pád před založením prvního jištění, pod prvním kruhem apod. K této situaci docházelo poměrně často.

Řádek označený "nedostatečná výstroj, výzbroj" se týká mimo jiné situací, kdy postižený neměl prsní úvaz. Jde o záležitost, kterou lze snadno ovlivnit (na rozdíl např. od změny počasí), neměla by se podceňovat.

Závady v jištění	Počet
bez jištění	8
nedostatečná výstroj, výzbroj	5
vytržení jištění	4
jištění nízko	1
chyba jističe	1
bez závady v jištění	13
nezjištěno	15

Posledních pár řádků je věnováno osobním faktorům, které měly vliv na vznik úrazu. Zde bylo informací tak málo, že by se z nich těžko tvořila tabulka s přesnými čísly. Nejčastěji se objevoval problém podcenění obtížnosti cesty (nebo přecenění vlastních sil, tuto chybu často udělali zkušenější lezci) a chyba v orientaci - lezec nenašel správnou (lehkou) cestu výstupu, dostal se do náročného terénu a spadl. Pod dojmem "lehké" cesty si někteří lezci nevzali odpovídající vybavení, mysleli si, že v takové cestě "přece nemůžou spadnout". Velmi častým faktorem je také nedostatečné soustředění (i např. na sestup v nelezeckém terénu) a únava - např. po vylezení více cest za jeden den.

Osobní faktory:

- podcenění obtížnosti cesty !!
- chyba v orientaci
- nesoustředěnost
- únava
- nevhodně zvolené místo pro štand
- nedostatečná aklimatizace
- atd.

Aby bylo možné dělat z rozboru úrazů závěry pro prevenci, bylo by třeba daleko přesněji rozebrat jednotlivé případy, to lze však pouze na základě podrobných informací, které v tuto chvíli nejsou k dispozici. Doufám, že se podaří získat více informací pomocí nového zjednodušeného formuláře hlášení úrazů a že bude brzo možné provést podrobnější analýzu.

MUC. Lucie Bloudková
Praha, 28.11.2002